

# Drukningssulykker i norsk friluftsliv, forebygging og juridiske konsekvenser

Drukningsskonferansen 2025

---

**André Horgen**

Dosent, Ph.D, i friluftslivsfag

Institutt for friluftsliv, idrett og kroppsøving



# Dødsulykker i Norsk friluftsliv

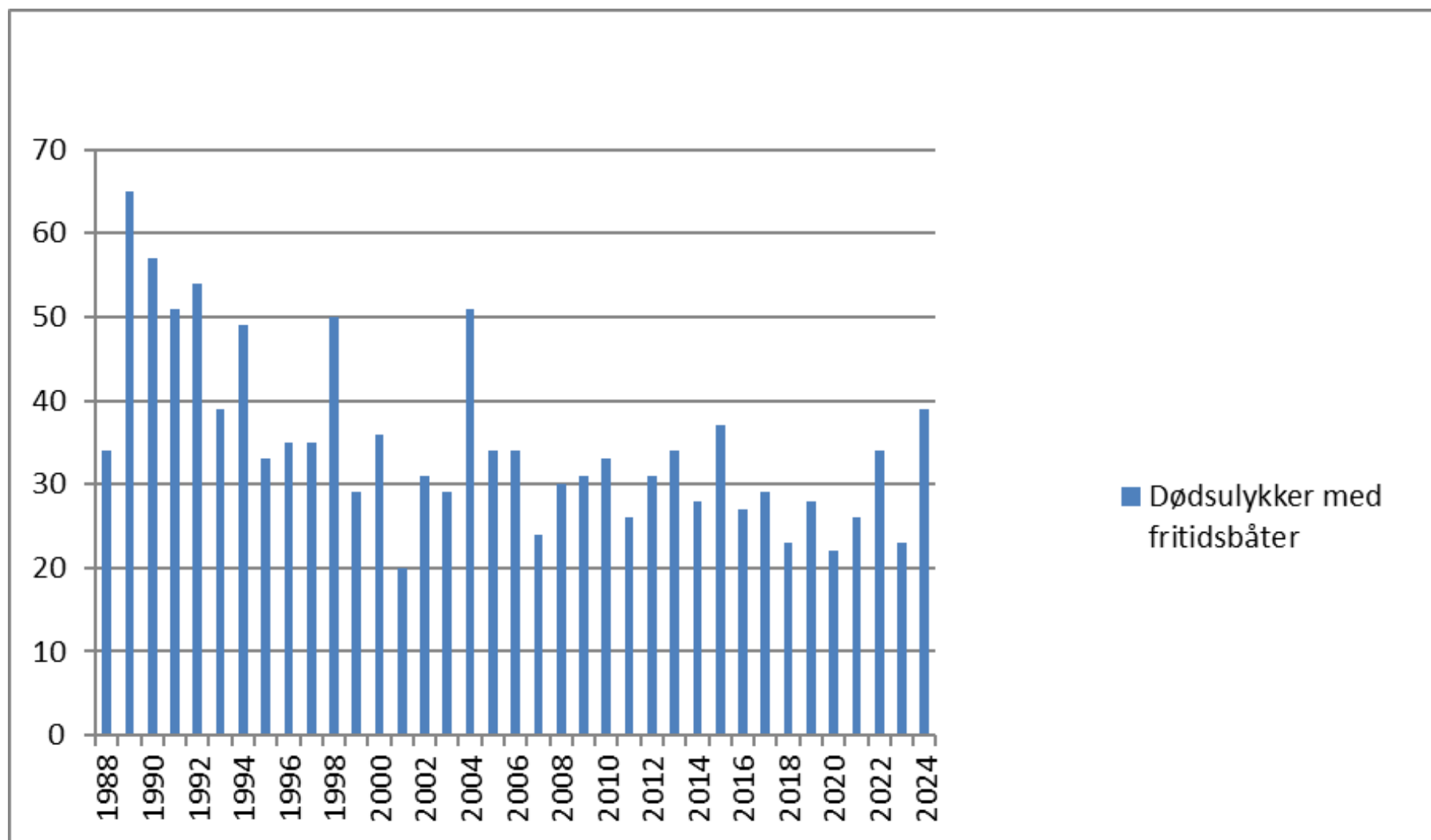
- I gjennomsnitt har det omkommet 64 mennesker pr. år
  - i friluftslivsrelaterte ulykker i Norge
  - I perioden 2000-2020
- I gjennomsnitt har 74 % (47) av dødsulykkene skjedd ved utøvelse av vann-aktiviteter
  - 55 % (26) av disse - ved motoriserte aktiviteter

## Dødsulykker i norsk friluftsliv 2000-2020

André Horgen



# Dødsulykker med fritidsbåter

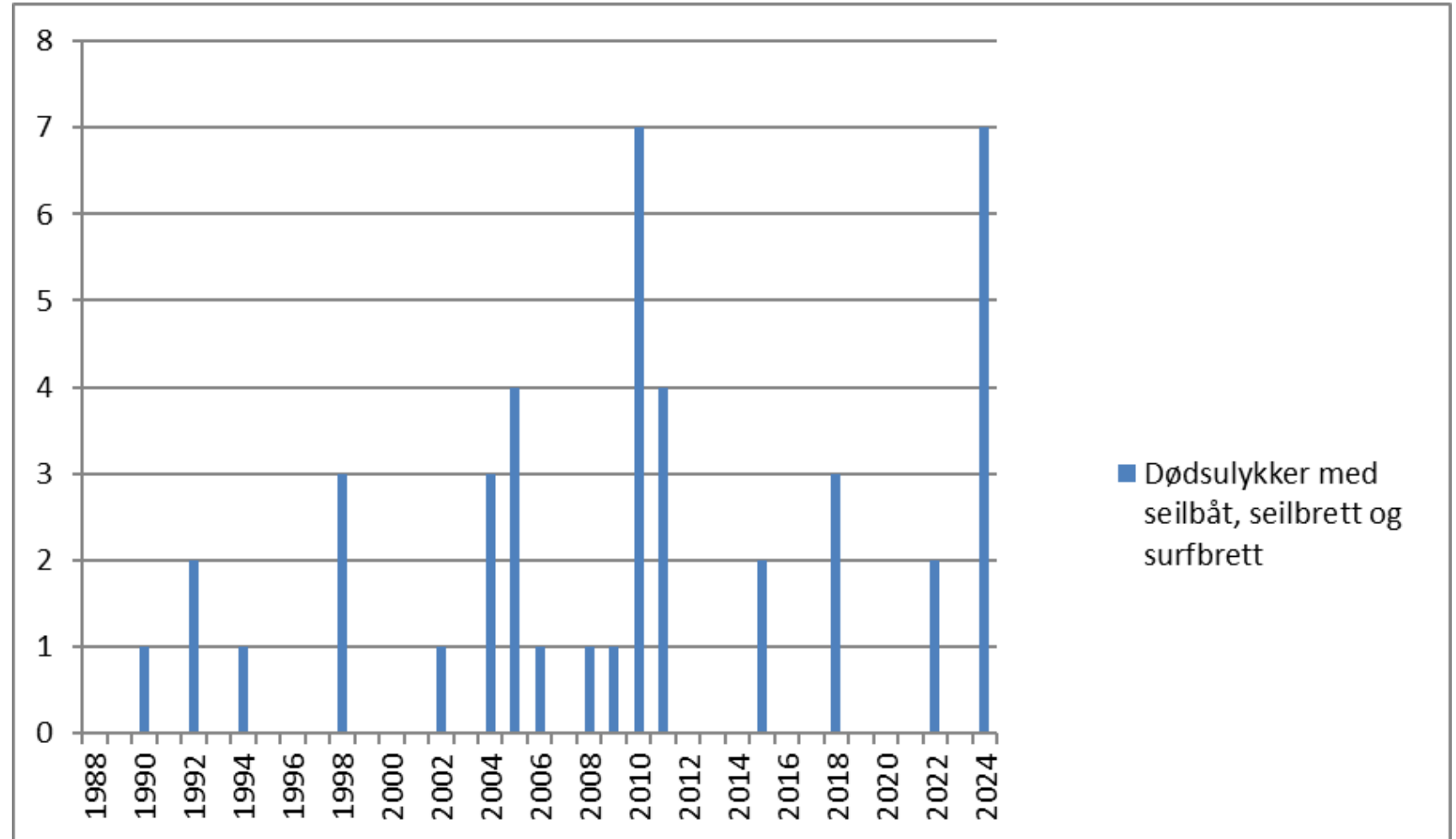


# Omstendigheter - fritidsbåtulykker

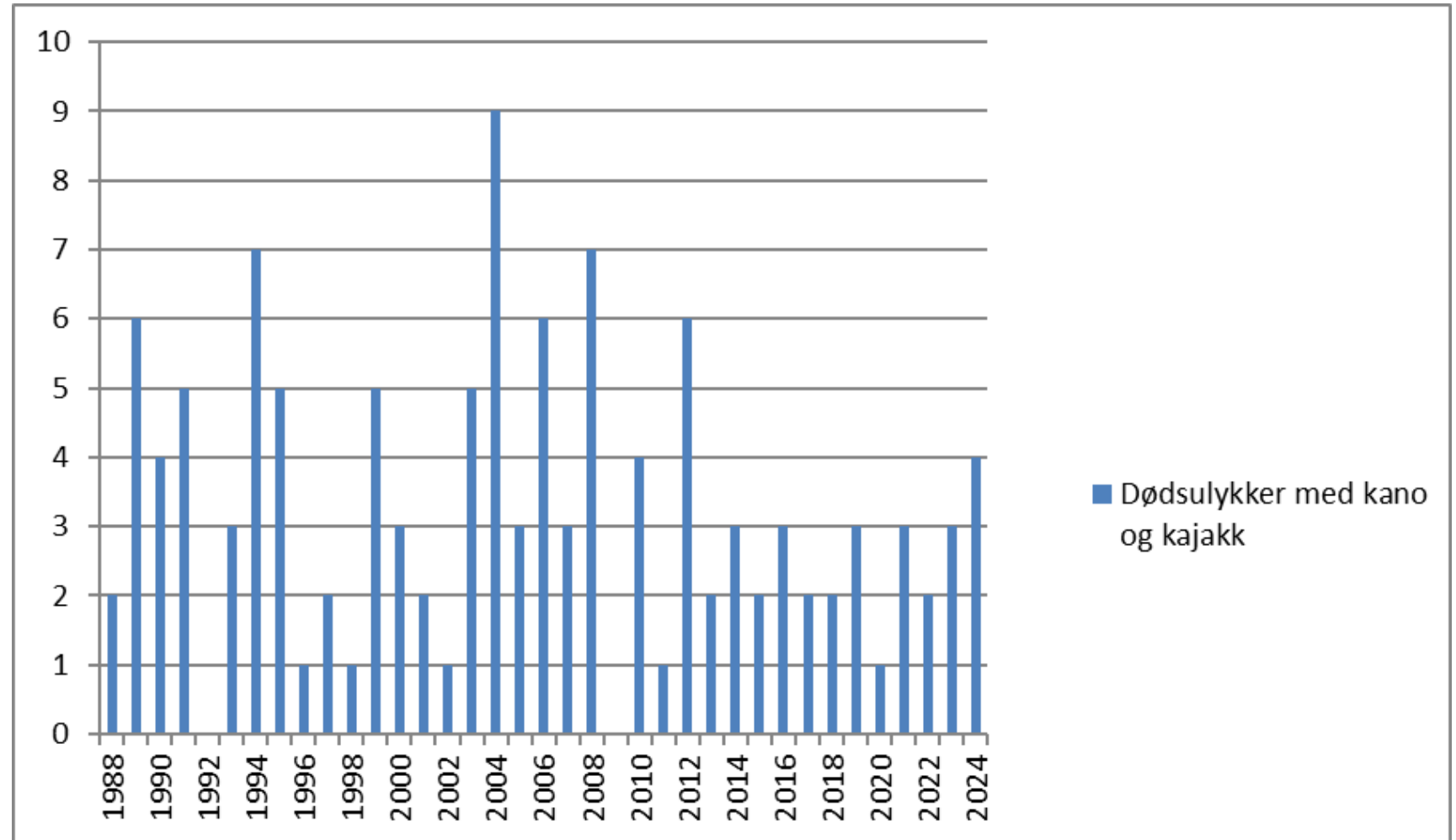
- Kantring og fall over bord
- De fleste ulykkene skjer med åpen motorbåt, på godværsdager, sommerstid og gjerne innenskjærs
- Menn, i alderen 41 til 60 år, uten flyteutstyr, er i flertall (overrepresentert?)



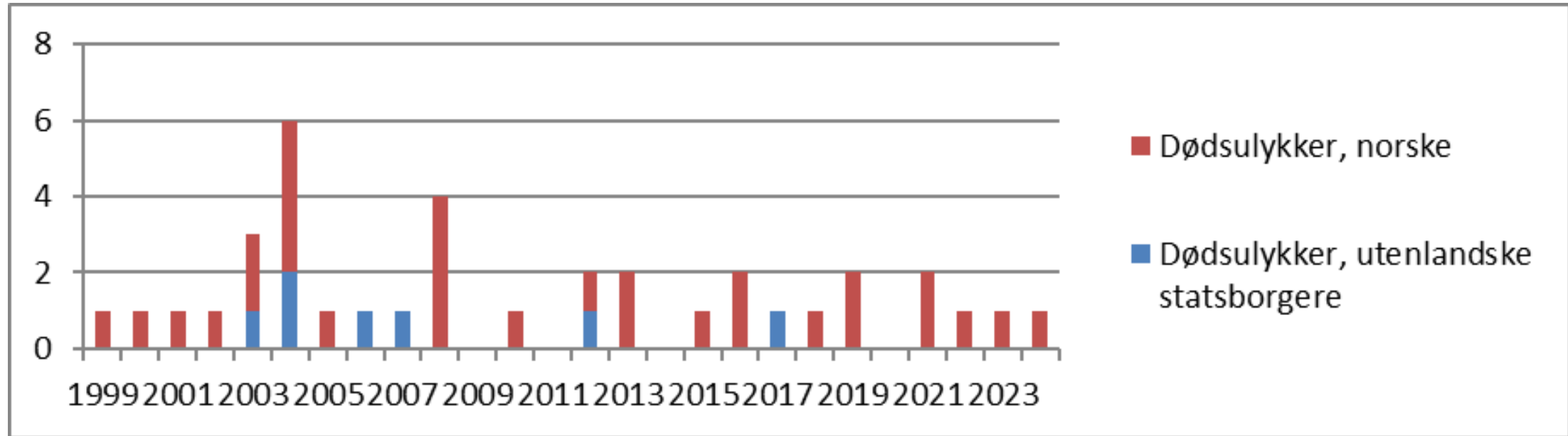
# Dødsulykker med seilbåt, seilbrett, og surfbrett



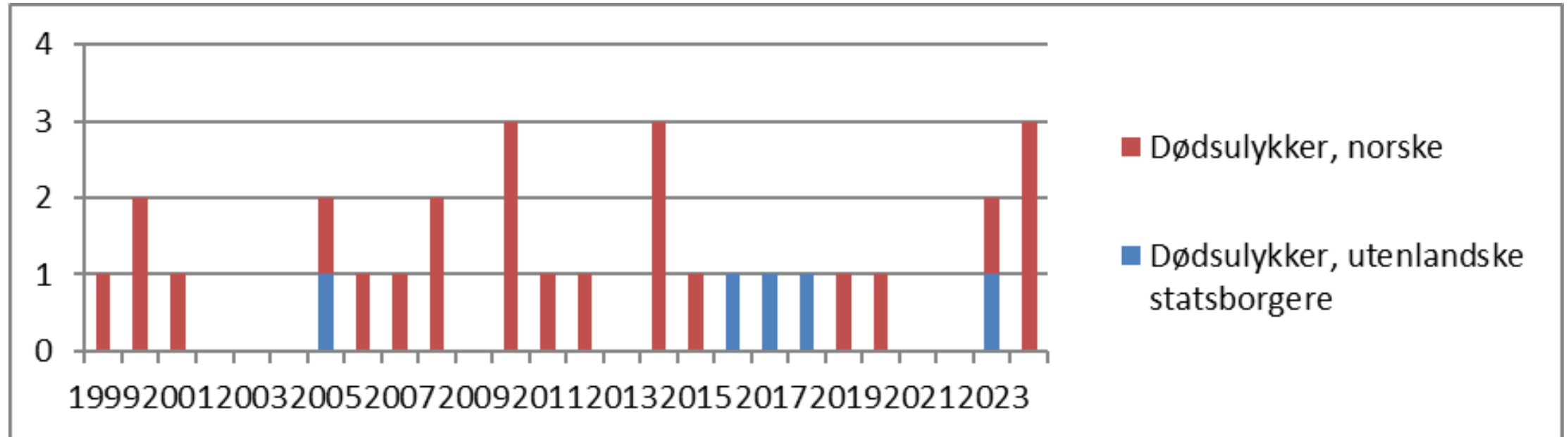
# Dødsulykker med kano og kajakk



# Dødsulykker med kano

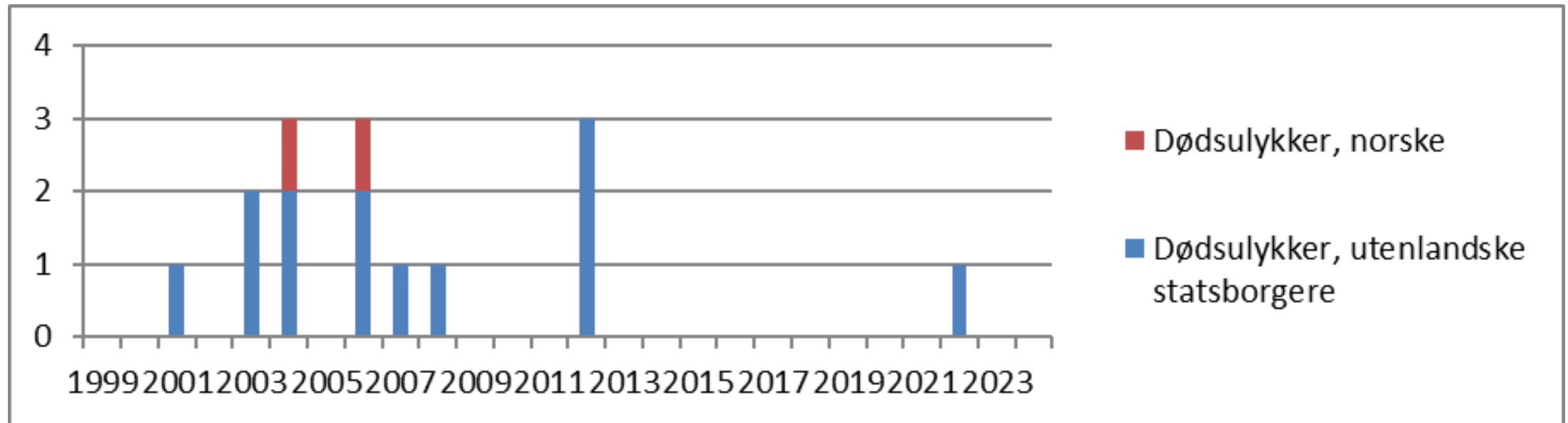


# Dødsulykker med hav/tur-kajakk





# Dødsulykker med elvekajakk



# Omstendigheter – kano, kajakk og elvekajakkulykker

- Menn er i flertall (overrepresentert?)
- Velt med påfølgende opphold i kaldt vann, drukning i kjølvannet av generell nedkjøling
- Velt i dragsuget fra en demning (kano) – 2
- Havnet utfor foss med kano – 2
- Havkajakk – padler ofte alene
- Elvekajakk:
  - Underspyling – 2
  - Slag mot hode – 2



# Dødsulykker ved organisert friluftsliv, 2000-2020

I forbindelse med organisert friluftsliv og naturbasert reiseliv:

- Minst 18 dødsulykker med en ansvarlig til stede
- Til sammen 22 mennesker har mistet livet
- 9 av disse ved utøvelse av vann-aktiviteter

År	Aktivitet	Antall	Kjønn	Nasjonalitet	Sektor
2000	Bading	1	Gutt	Norsk	Barnehage
2002	Brevandring	1	Kvinne	Norsk	Skole/utdanning, Høgskole (HiT)
2004	Juvandring	1	Kvinne	Nederlandsk	Naturbasert reiseliv
2004	Ski	1	Mann	Norsk	Frivillig organisasjon (DNT)
2006	Juvandring	1	Mann	Norsk	Naturbasert reiseliv
2008	Kanopadling	1	Mann	Norsk	Rehabilitering
2009	Ski	1	Mann	Norsk	Naturbasert reiseliv (UIAGM)
Totalt: 2000-tallet		7			
2010	Fjellklatring	1	Mann	Norsk	Frivillig organisasjon / løst organisert vennegjeng
2012	Ski	5	Menn	Sveits (4), Fransk	Naturbasert reiseliv (UIAGM)
2012	Bading	1	Gutt	Norsk	Skole
2013	Bading	1	Gutt	Norsk	Skole
2013	Ski	1	Kvinne	Østerrike	Naturbasert reiseliv (UIAGM)
2013	Rafting	1	Kvinne	Norsk	Naturbasert reiseliv
2014	Dykking	1	Mann	Norsk	Kursarrangør
2016	Kanopadling	1	Mann	Norsk	Skole/utdanning (Seljord f.h.sk)
2019	Dykking	1	Kvinne	Norsk	Skole/utdanning (Karmøy f.h.sk)
2019	Fottur	1	Kvinne	Norsk	Frivillig organisasjon (DNT)
2019	Havkajakk	1	Mann	Norsk	Tromsø Havpadleklubb
Totalt: 2010-tallet		15			

# Fire domsavsigelser – organisert friluftsliv (1992-2019)

(Foreløpige funn; Friluftslivets aktsomhetsdiskurs. Horgen, Porsanger & Leirhaug, In Press)

Dom	Rettsinstans	År	Beskrivelse
<i>Fjellturdommen LE-1991-2269 A – RG-1993-896 (160-93)</i>	Eidsivating lagmannsrett	1992	Fjelltur, skadet elev som følge av en fallende stein. Oslo kommune gjort erstatningspliktig for personskade i henhold til skadeerstatningsloven §2-1.
<i>Bardehageutfluktdommen Sak nr 00-00157 M</i>	Dalane herredsrett (tingrett fra 2002)	2000	Barnehage-utflukt, 2 år gammelt barn omkom som følge av drukning. Styreren dømt for overtredelse av straffelovens §239.
<i>Juvvandringdommen 07-097602MED-DALA</i>	Dalane tingrett	2007	Kommersiell juvvandring, person omkom som følge av drukning. Daglig leder og innehaver ble dømt for overtredelse av straffelovens §239.
<i>Dykkerulykkedommen e 18-101977MED-HAUG/ og 18-103372MED-HAUG/</i>	Haugaland tingrett	2019	Dykkerkurs, person omkom i drukningsulykke. En leder frifunnet, den andre dømt for overtredelse av Produktkontrollloven §12. Utmåling av straff ble frafalt.

# To overordnede aktsomhetsområder som peker seg ut:

---

1. Mangelfulle sikkerhetstiltak/rutiner, herunder manglende kontroll og tilsyn.
2. Manglende oppfølging av Produktkontrollen og Internkontrollforskriften, som dels fører til manglene i pkt. 1. og dels medfører manglende dokumentasjon på at lovverket er fulgt.

## **Brudd på tre handlingsnorm-områder peker seg ut:**

---

**Informasjonsnormen** – som bl.a. medfører informasjon, bevisstgjøring og advarsler om farer, men også gjennomgang av regler og retningslinjer.

**Oversiktnormen** – som handler om tilstrekkelig (ikke spesifisert) lærer/instruktøretthet som skal sikre oversikt og kontroll over samlet gruppe.

**Sikringsnormen** – som handler om at det er iverksatt nødvendige, fysiske sikringstiltak (f.eks. rist, tau, bolt) på særlige utsatte steder (ikke spesifisert)

# Faktorer som domstolene ser ut til å vurdere å ha særlig betydning for et samlet «risikobilde»:

---

**Deltakernes alder og modenhet** – som medfører mindre risikoaksept jo yngre og mindre modne deltakerne er.

**Obligatorisk/plikt til å delta** – medfører at «alle normale sikkerhetstiltak må ivaretas».

**Deltakernes ferdigheter og fysiske kapasiteter** – som medfører mindre risikoaksept dersom deltakernes yteevne reduseres som følge av omstendighetene.

**Terreng og naturtype** – som medfører ekstraordinære skademuligheter, jfr. fallende stein og vann (drukningspotensiale, fallpotensiale).

**Kommunikasjon og varsling** – som innebærer mindre risikoaksept i områder uten mobildekning.

---

Takk for meg!  
Andre.Horgen@usn.no



# Kilder:

---

- Horgen, A; Dødsulykker i norsk friluftsliv 2000-2020. Publisert 8. mars på USN Open archive, skriftserien fra Universitetet i Sørøst-Norge nr. 67: <https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/handle/11250/2732097>
- Horgen, A; Sikkerhet og risiko i norsk friluftsliv og naturbasert reiseliv – en kulturhistorisk studie. Doktoravhandling. USN, 2019.
- Horgen, A; Friluftsliv og ulykker, årsaksforhold og juridiske konsekvenser. Artikkel i UTMARK – tidsskrift for utmarksforskning, 2013. <http://www.utmark.org/>
- Horgen, A; Sikkerhetsstatus for friluftslivsaktiviteter i Norge på 2000-tallet. Artikkel i UTMARK – tidsskrift for utmarksforskning, 2017. <http://www.utmark.org/>
- Horgen, A., Porsanger, L. & Leirhaug, P.E., (In Press). Friluftslivets aktsomhetsdiskurs.